

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук

Лутковської Світлани Михайлівни

на дисертацію Хавіної Ірини Валер'ївни

«Формування базових професійних компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін» на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність і доцільність дослідження. Нині стратегічними пріоритетами сучасної вищої освіти в підготовці висококваліфікованих фахівців, в тому числі психологів, є орієнтація на виклики європейської інтеграції та побудова моделей високоякісної підготовки основою якої стає компетентнісний підхід. Це обумовлює формування майбутнього бакалавра з психології як професіонала, що володітиме необхідними базовими професійними компетенціями для виконання ефективної професійної діяльності та надання психологічної допомоги членам українського суспільства.

У цьому контексті проблема формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін набуває особливої гостроти, оскільки її розв'язання стане підвалиною розуміння психологом людини як цілісної особистості, виникнення психологічних проблем якої пов'язане, у тому числі, із генетичними та біофізіологічними особливостями.

Враховуючи соціальне значення якісної освіти майбутніх бакалаврів з психології, недостатнє теоретичне розроблення проблеми формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін в умовах закладу вищої освіти, тема дисертаційного дослідження Хавіної І.В. – «Формування базових професійних компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничонаукових дисциплін» є досить актуальною.

До найбільш істотних наукових результатів, отриманих дисертанткою належить: розроблення, обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін, етапами

реалізації якої є: мотиваційний (розвиток внутрішньої мотивації студентів до вивчення природничонаукових дисциплін); теоретико-змістовий (формування системи теоретичних природничонаукових знань); професійно-практичний (формування практичних умінь, особистісно-професійних властивостей і здатностей студентів); контрольно-оцінний (аналіз результатів формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології); детальна характеристика та обґрунтування структурних компонентів базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології, а саме: мотиваційно-ціннісного (передбачає розвинену внутрішню мотивацію до вивчення природничонаукових дисциплін та усвідомлення значущості вивчення майбутніми бакалаврами з психології природничонаукових дисциплін); особистісного (включає в себе систему особистісних властивостей, необхідних для якісної та ефективної професійної діяльності психолога); комунікативного (характеризується здатністю майбутніми бакалаврами з психології до конструктивного спілкування на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії); когнітивно-діяльнісного (передбачає уміння розв'язувати професійні завдання на основі системи знань з природничонаукових дисциплін).

Наукові положення, висновки та рекомендації у дисертації Хавіної І.В.. належним чином обґрунтовані. Про це свідчить аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій автора.

Дисертаційне дослідження ґрунтується на належній джерельній базі. У списку використаних джерел 249 найменувань, із них 27 – іноземною мовою. У процесі дослідження Іриною Валер'івною Хавіною було вдало визначено мету дослідження, яка полягає в розробленні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін.. Відповідно до мети визначено чотири завдання дослідження, формулювання яких сумнівів не викликає.

Результати наукового дослідження Хавіної І.В. можуть бути реалізовані у практиці викладання природничонаукових дисциплін; створенні й використанні

засобів діагностики рівня сформованості базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології. Розробка навчально-методичного забезпечення викладання природничонаукових дисциплін сприятиме мотивації студентів до якісного професійного навчання, систематизації та структуруванню природничонаукових знань майбутніх бакалаврів з психології, реалізації наявних міжпредметних зв'язків у професійній підготовці психологів. Розроблені навчальні посібники «Анатомія нервової системи та вищої нервової діяльності», «Методичні вказівки та контрольні завдання з курсу «Анатомія нервової системи та вищої нервової діяльності» можуть використовуватися викладачами у навчальному процесі, студентами під час підготовки до занять, екзаменів та у процесі самостійної роботи.

Позитивно, що основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 22 наукових працях, зокрема: 6 статей – у провідних наукових фахових виданнях України (у тому числі 3 статті – у міжнародних наукометричних базах (Scopus), 1 стаття – у зарубіжному виданні, 1 стаття – у збірнику наукових праць, 12 – у матеріалах наукових конференцій, 1 – методичний посібник (текст лекцій), 1 – методичні рекомендації.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу та додатків, у яких подано авторські й адаптовані до проблеми дисертації методики діагностики досліджуваної базової професійної компетенції майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничо-наукових дисциплін.

У *першому розділі* «Теоретичні основи формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін» дисертанткою проаналізовано стан розробленості досліджуваної проблеми. На основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених і практики підготовки майбутніх бакалаврів з психології у ЗВО Хавіною І.В. визначено значущість природничонаукових дисциплін в їхній майбутній професійній діяльності, розкрито зміст поняття «базові професійні компетенції майбутніх бакалаврів з психології». Автором визначено, що професійна підготовка

майбутніх бакалаврів з психології передбачає два послідовні етапи: фундаментальна підготовка та спеціальна підготовка. Перша формує цілісне світосприйняття, а також дає можливість випускникам швидко адаптуватися в умовах динамічного розвитку суспільства. Друга надає спеціальні знання, уміння та навички, характерними для даного напрямку навчання.

Заслуговує на схвалення те, що автором на основі теоретичного аналізу наукових досліджень визначено види базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін, до яких було віднесено мотиваційну (інтерес до оволодіння професією, природничонаукових дисциплін, професійна спрямованість); інформаційно-когнітивну (система знань з природничонаукових дисциплін); функціонально-операційну (особистісно-професійні уміння, здатності розв'язання професійних завдань) компетенції. Варто відмітити правильність вибору компонентів і виділити мотиваційно-ціннісний, який є важливим аспектом професійного становлення фахівця, оскільки саме мотивація заохочує студента до оволодіння майбутньою професією.

У *другому розділі* – «Педагогічна технологія формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін» дисертанткою розроблено основи педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін та охарактеризовано її практичну реалізацію у навчальному процесі ЗВО.

Позитивним є те, що дисертанткою виявлені й науково обґрунтовані етапи педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін (мотиваційний, теоретико-змістовий, професійно-практичний, контрольно-оціночний). Кожен етап виконує свою функцію і послідовно сприяє формуванню базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін, що, у свою чергу, визначає загальний результат фахового навчання.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін» Хавіною І.В. представлено методику організації та проведення педагогічного експерименту, відображено результати перевірки ефективності, розробленої автором, педагогічної технології.

Позитивним є експериментальне підтвердження ефективності педагогічної технології формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології у вивченні природничонаукових дисциплін, оскільки прослідковується позитивну динаміку підвищення рівня сформованості досліджуваного феномену зафіксовано у студентів ЕГ за всіма критеріями. Автором визначено, що кількість студентів з високим рівнем сформованості базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології в ЕГ збільшилась на 13,1%, з достатнім – на 18,9%. Аналіз сформованості БПК у студентів КГ свідчить про незначні позитивні зміни: кількість студентів з високим рівнем збільшилась лише на 4%, з достатнім – на 7,8%.

Отримані результати дослідження підтвердили ефективність запропонованої Хавіною І.В. методики реалізації організаційно-педагогічних умов формування базових професійних компетенцій майбутніх бакалаврів з психології.

Робота оформлена належним чином. У мовнотипістичному аспекті враховано особливості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки та узагальнення.

Загалом позитивно оцінюючи рецензовану кандидатську дисертацію Хавіної Ірини Валер'ївни «Формування базових професійних компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін», висловимо деякі зауваження та побажання:

1. Дисертанткою ґрунтовно здійснено аналіз психолого-педагогічних праць вітчизняних авторів з проблеми дослідження. На нашу думку, детального висвітлення потребує аналіз зарубіжного досвіду щодо формування базових

професійних компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін.

2. У першому розділу Хавіна І.В. робить акцент на розвиток саме внутрішньої мотивації і не вказує як впливає зовнішня мотивація на оволодіння студентом майбутньою професією.

3. У пункті 2.1 проведено обґрунтування педагогічної технології формування базових професійних компетенцій бакалаврів з психології. На нашу думку, потрібно було розширити питання про заходи, які сприяли ефективності застосування цієї педагогічної технології.

4. Справляє враження кількість додатків, представлених автором. Вважаємо, доцільним було б розрізнити авторські додатки від інших.

5. Варто зазначити, що у тексті дисертації є незначні стилістичні та орфографічні недоречності.

Однак зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Хавіної Ірини Валер'ївни, якій притаманні оригінальність, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення сутності та змісту основних понять дослідження.

Таким чином є всі підстави стверджувати, що подане до захисту дисертаційне дослідження Хавіної Ірини Валер'ївни «Формування базових професійних компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11-14), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор Ірина Валер'ївна Хавіна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри годівлі сільсько-
господарських тварин та водних біоресурсів
Вінницького національного
аграрного університету


Лутковська С. М.

Особистий підпис
засвідчую

Начальник відділу
кадрів ВНАУ



Красношарова

